

KROVININIAI "ZAPOROŽIEČIAI"

Liucijus Suslavičius

Tarybiniai "liaudies automobiliai" ZAZ, sukurti praėjusio amžiaus šeštojo dešimtmečio pabaigoje ir gaminti beveik iki XX amžiaus pabaigos, Lietuvoje šiandien jau tapo retenybe. Jei ne senosios autotechnikos mėgėjai ir drąsios moterys- vairuotojos iš Aukštaitijos, tie nedideli dėl charakteringo gale įrengto oru aušinamo variklio garso iš toli atpažįstami "kupriukai" ir "muilinės" iš Ukrainos Zaporožės miesto jau būtų beveik pamiršti. Jie pasirodė mūsų miestų gatvėse 1960 metų pabaigoje ir kainavo 18 tūkstančių tuometinių rublių. Bet šį kartą pasakosime ne apie juos, o apie mažai žinomus krovinius jų variantus.

Specialiai pašto siuntoms gabenti 1962 metais "Komunar" – taip nuo tada, kai dar gamino kombainus, vadinosi Zaporožės automobilių gamykla - konstruktoriai, kuriems vadovavo Vladimiras Stešenko (1931-1991) sukūrė krovinį "kupriuko" variantą ZAZ-965 S, galėjusį salone vežti iki 300 kilogramų krovinių. Tam vietoje priekinės dešinėsios ir galinių sėdynių buvo įrengta plokštuma kroviniams. Be to, automobilių gamyklos, o vėliau ir kitų miesto įmonių reikmėms ZAZ cechuose iš serijinių "zapukų" gamyklos meistrai pagamino keliasdešimt minipikapų, tiesiog nupjaudami galinę stogo dalį, o vietoje galinės sėdynės įrengdami metalinę dėžę kroviniui. Tačiau tai buvo tik laikinas mėgėjiškas sprendimas, o konstruktoriai, nusižiūrėję į "Volkswagen" gaminamą krovinių "Transporter" su varikliais gale gamą, jau kūrė savuosius originalių minisunkvežimių variantus, panaudodami lengvojo automobilio agregatus. Baziniu modeliu ZAZ-970 indeksą gavusiai šeimynai buvo parinktas uždaras penkių durų furgonas "970B" su visai nauju vagoninio tipo metaliniu kėbulu. Kėbulo talpa – 2,5 kubinio metro. Variklis- MeMZ-966, išvystęs 27

AG. Važiuoklė buvo beveik tokia pati, kaip ir serijinio "kupriuko", tačiau galinis tiltas su reduktoriais stebulėse – nuo minidžipo LuAZ-969. 750 kilogramų svėręs 3,4 metro ilgio automobilis galėjo vežti 350 kilogramų krovinį. Keleivinis furgono variantas (šiandien jį pavadintume mikrovenu) turėjo penkias vietas. Pikapas "970G" savo dizainu skyrėsi nuo furgono – kad apkrovimas pasiskirstytų tolygiau, pirmasis jo variantas turėjo priekyje didoką bagažo skyrių ir sunkvežimiukas atrodė turįs variklį priekyje. Visgi unifikacijos sumetimais serijinei gamybai rengtas jo variantas turėjo tokią pačią kaip ir furgonas virš priekinio tilto esančią dvivietę kabiną. Labai įdomiai konstruktoriai išsprendė krovinių pakrovimo klausimą – kadangi gale esantis variklis tam kliudė, tai metalinio kėbulo šone buvo padarytos dvivėrės durelės! Tokie nedideli automobiliai buvo labai reikalingi komunaliniame ūkyje, buitinio

aptarnavimo sistemoje, o žemės ūkio reikmėms netgi buvo suprojektuoti variantai su 4X4 tipo važiuokle. Visgi prioritetas buvo atiduotas lengvųjų automobilių ir džipų gamybai, tad komerciniai 'zaporožiečių' variantai taip ir liko eksperimentiniais.

Paradoksalu, bet tuo metu niekas iš priėmusių tokį sprendimą TSRS automobilių pramonės vadovų nesuprato neseniai pradėjusios veikti automobilių gamyklos jauno konstruktorių biuro pasiūlytų idėjų naujumo ir perspektyvumo. Ir tikriausiai galime įsivaizduoti ZAZ'o konstruktorių apmaudą, kai po kokių dešimties metų rinkoje pasirodė analogiškos klasės ir labai panašios konstrukcijos mažučiai komerciniai automobiliai iš Japonijos. Tuo tarpu jų sukurti prototipai eilinio metalo laužo rinkimo vėjais buvo tiesiog supjaustyti autogenu.

Visgi Ukrainos miestų gatvėse kad ir retai, bet galima matyti krovininius "zapukus". Tai nagingų meistrų iš senų "muilinių" ZAZ-968 pagaminti pikapai. Vietoje galinių sėdynių pas juos –atviras krovinis skyrius, kuriame galima pervežti pavyzdžiui, du- tris maišus bulvių. Dviejų kabinos "nugara" pagaminama iš nurašyto "kabluko" IŽ- 27151 atitinkamos detalės, kėbulo konstrukcija, susilpnėjusi nujovus dalį stogo, sustiprinta po kėbulo dugnu ir šonuose privirintais sutvirtinimais. Nuo 1991 metų gamykla konstravo ir po truputį gamina krovinines automobilio "Taurija" su priekinių ratų pavara modifikacijas, bet, kaip sakoma, tai jau kita istorija...

Nuotraukos – iš A.Govoruchos archyvo.